

Petit lexique français-alsacien-allemand
de la **NATURE**

d' Nàtür

Office pour la Langue
et la Culture d'Alsace

Elsassisches Sprochàmt

www.olcalsace.org

Ce petit lexique s'adresse à tous ceux qui ont **envie de découvrir** ou de redécouvrir **le dialecte alsacien** à travers **le vocabulaire de la nature**.

Loin d'être exhaustif, il se veut avant tout **fonctionnel et facile à comprendre**. Il a été rédigé par thèmes. Ceci nous étant apparu comme le plus pratique pour le lecteur.

La graphie adoptée est conforme à la méthode d'écriture de l'alsacien «ORTHAL». Pour plus d'informations, se référer à l'ouvrage «Orthographe alsacienne : bien écrire l'alsacien de Wissembourg à Ferrette» d'Edgar Zeidler et de Danielle Crévenat-Werner, Jérôme Do Bentzinger Editeur, 2008.

Le parler alsacien retenu est une variante du bas-alémanique du sud parce qu'il est celui le mieux maîtrisé par l'auteur. Cependant, autant que faire se peut, nous avons essayé de donner la traduction en haut-alémanique lorsque celle-ci diffère du bas-alémanique du sud.

L'allemand standard enrichit et complète cette édition pour une meilleure compréhension par tous.

Ce lexique est également téléchargeable et disponible en version sonore sur le site Internet : www.olcalsace.org. Chaque mot y est prononcé dans une variante bas-rhinoise et haut-rhinoise.

Viel Vergnieje.

SOMMAIRE

La nature p. 4

La faune p. 7

les mammifères p. 7

à la ferme p. 9

basse-cour p. 12

les oiseaux p. 14

les insectes p. 20

la faune aquatique p. 23

La flore p. 25

les arbres, les arbustes p. 25

les fleurs p. 28

les champignons p. 36

les céréales p. 36

au jardin p. 37

les légumes p. 38

les plantes aromatiques p. 40

les arbres fruitiers p. 42

les baies p. 42

**Nous n'héritons pas de la terre de nos parents,
nous l'empruntons à nos enfants !**

*Mir erba d' Arda nit vo unsera Voràhna,
mir lehna sie vo unsera Kinder !*

**Wir erben nicht das Land unserer Väter,
wir borgen es uns von unseren Kindern !**

Saint-Exupéry

La nature

D' Nàtür Die Natur

arc-en-ciel

d'r Ragaboga
der Regenbogen

argile

d'r Leima
der Lehm

ballon

d'r Belcha
der Belchen

calcaire

d'r Kàlchstei
der Kalk

cascade

d'r Wàsserfàll
der Wasserfall

champ

's Fald - d'r Àcker
der Acker - die Flur

ciel

d'r Himmel
der Himmel

étang

d'r Wäiher
der Teich - der Weiher

étoile

d'r Starn
der Stern

fenaison

d' Heiet
das Heumachen

fleuve	<i>d'r Fluss</i> der Strom - der Fluss
forêt	<i>d'r Wàld</i> der Wald
foudre	<i>d'r Blitz</i> der Blitz
granit	<i>d'r Grànit</i> der Granit
grêle	<i>d'r Hàgel</i> der Hagel
grès	<i>d'r Sàndstei</i> der Sandstein
île	<i>d' Ìnsel</i> die Insel
lac	<i>d'r See</i> der See
lune	<i>d'r Mond</i> der Mond
moisson	<i>d' Arnt</i> die Ernte
montagne	<i>d'r Barg</i> der Berg
mer	<i>'s Meer</i> das Meer
neige	<i>d'r Schnee</i> der Schnee
nuage	<i>d' Wulka</i> die Wolke
orage	<i>'s Gwitter</i> das Gewitter

pierre	<i>d'r Stei</i> der Stein
pluie	<i>d'r Raga</i> der Regen
potasse	<i>'s Kàli</i> das Kali
purin	<i>d' Mischtlàcha</i> die Jauche
rivière	<i>'s Flissla</i> der Fluss
ruisseau	<i>d'r Bàch - 's Bachla</i> der Bach
saints de glace	<i>d' Isheiliga</i> die Eisheiligen
soleil	<i>d' Sunna</i> die Sonne
tempête	<i>d'r Sturm</i> der Sturm
terre	<i>d' Arda - d'r Grund</i> die Erde
tonnerre	<i>d'r Dunner</i> der Donner
vallée	<i>'s Tàl</i> das Tal
vent	<i>d'r Wind</i> der Wind

Il est attardé.

Ar isch hìnterem Mond d'heim.

L'eau ne remonte pas la montagne.

'S Wässer làuift nìt d'r Barg uff.

La faune

D' Tierwelt Die Tierer

les mammifères

d' Säugetierla die Säugetiere

belette

's Wiesala
das Wiesel

biche

d' Hirschküeh
die Hirschkuh

blaireau

d'r Dàchs
der Dachs

campagnol

d' Faldmüüs
die Feldmaus

castor

d'r Biber
der Biber

cerf

d'r Hirsch
der Rothirsch

chamois

d'r Gams
die Gemse

chauve-souris

d' Fladermüüs
die Fledermaus

chevreuil

's Reh
das Reh

écureuil	<i>'s Eichhärnla</i> das Eichhörnchen
fouine	<i>d'r Mårder</i> der Steinmarder
hamster	<i>d'r Hàmschter</i> der Hamster
hérisson	<i>d'r ìgel</i> der Igel
hermine	<i>'s Hermelin</i> das Hermelin
lapin de garenne	<i>'s Kinggala -</i> <i>'s Steichinggeli</i> das Wildkaninchen
lièvre	<i>d'r Hàs</i> der Feldhase
loir	<i>d' Ziselmüüs</i> der Siebenschläfer
loup	<i>d'r Wolf</i> der Wolf
loutre	<i>d'r Bächotter</i> der Fischotter
lynx	<i>d'r Luchs</i> der Luchs
marcassin	<i>'s Wildsäila</i> der Frischling
marmotte	<i>'s Murmeltier</i> das Murmeltier
martre	<i>d'r Mårder</i> der Baummarder
musaraigne	<i>d' Spitzmüüs</i> die Waldspitzmaus

putois	<i>d'r iltis</i> der Iltis
rat musqué	<i>d' Bisàmràtta</i> die Bisamratte
renard	<i>d'r Fuchs</i> der Fuchs
sanglier	<i>d' Wildsàui</i> das Wildschwein
souris	<i>d' Müüs</i> die Maus
taupe	<i>d' Schaarmüüs</i> der Maulwurf

à la ferme	<i>ufem Bürähof</i> auf dem Bauernhof
-------------------	--

agneau	<i>'s Lämmala - 's Mudale</i> s Mudalamää - das Lamm
âne	<i>d'r Esel</i> der Esel
bélier	<i>d'r Hàmmel</i> der Widder
boeuf	<i>d'r Ochs</i> das Rind
bouc	<i>d'r Geissbock</i> der Ziegenbock
brebis	<i>'s Müeterschoof</i> das Mutterschaf
chat	<i>d' Kätz</i> die Katze
cheval	<i>'s Ross</i> das Pferd

chèvre	<i>d' Geiss</i> die Ziege
chevreau	<i>'s Kitzala</i> das Zicklein
chien	<i>d'r Hund</i> der Hund
cochon	<i>d' Sàui</i> das Schwein
étalon	<i>d'r Hangscht</i> der Hengst
génisse	<i>d' Chälbe</i> die Färse
haridelle	<i>d'r Gàuil</i> der Gaul
jument	<i>d' Mahra</i> die Stute
lapin	<i>'s Kìnggala</i> das Kaninchen
matou	<i>d'r Rolli</i> der Kater
mouton	<i>'s Schoof</i> das Schaf
mulet	<i>d'r Müesel</i> der Maulesel
porcelet	<i>'s Säila - 's Färkala</i> das Spanferkel
poulain	<i>'s Fili - 's Filala</i> das Fohlen
taureau	<i>d'r Stier - d'r Muni</i> der Stier

truie *d' Mohr*
das Mutterschwein

vache *d' Kùeh*
die Kuh

veau *'s Kàlb - 's Kalwala*
das Kalb

verrat *d'r Àwer*
der Eber

Même les vieilles chèvres aiment encore lécher le sel.

Àlti Geissa schlacka o noch garn Sàlz.

Il fait un visage comme un bouc sur le lit de mort.

Ar màcht a Gsicht wie na Geissbock ufem Totsbett.

Il comprend ce qu'une vache comprend d'une noix de muscade.

Ar versteht drvu wàs a Kùeh von're Muschketsnuss.

Ils se supportent comme chien et chat.

Sie vertràga sìch wie Hund un Kàtz.

Chat qui mange de l'herbe annonce la pluie.
Wenn d' Kàtz Gràs frisst, gitt's Raga.

On ne peut pas exiger de la viande de veau
d'un boeuf.

*Vo'me Ochs kàt me kä Kàlbfleisch
verlànga.*

Ca vaut mieux qu'un coup de pied d'un âne.
Dàs isch besser às e Tritt vo'me Esel.

dans la basse-cour *im Hienerhof*
im Hühnerhof

canard	<i>d' Anta - d'r Ratsch</i> die Ente
coq	<i>d'r Gukel - d'r Güller</i> der Hahn
dinde	<i>d' Walschhüehn</i> die Truthenne
dindon	<i>d'r walscha Güller</i> der Truthahn
jars	<i>d'r Gààger</i> der Gänserich
oie	<i>d' Gàns</i> die Gans
pigeon	<i>d' Düwa - 's Diwla</i> die Taube
pintade	<i>d' Perlhüehn</i> das Perlhuhn
poule	<i>d' Hüehn</i> das Huhn
poule couveuse	<i>d' Glukeri</i> die Glucke

poussin

's Dudala - 's Tschippeli
das Küken

tourterelle des bois

's Turteldiwla
die Turteltaube

Une poule aveugle trouve aussi son grain.

E blindi Hühn findet àls o e Karnla.

Aux filles qui sifflent et aux poules qui chantent, il faut tordre le cou.

De Maidla wo pfiffa un Hiener wo kraja,
soll mr d'r Hàls umtraja.

Elle est bête comme une oie.

Sìe isch dumm wie ne Gàns.

Ici c'est un va-et-vient comme dans un pigeonnier.

Do geht's züe wie ÿme Düwaschlàg.

les oiseaux***d' Vegala*
die Vögel**

bec	<i>d'r Schnàwel</i> der Schnabel
nid	<i>'s Nascht</i> das Nest
plume	<i>d' Fadra</i> die Feder
alouette des champs	<i>d' Lercha - d' Lerrich</i> die Feldlerche
autour des palombes	<i>d'r Hàbicht -</i> <i>d'r Hienerdieb</i> der Habicht
balbuzard	<i>d'r Fischàdler</i> der Fischadler
bécasse	<i>d' Wàldschnapfa</i> die Waldschnepfe
bergeronnette grise	<i>d' Bàchstelza</i> die Bachstelze
bouvreuil	<i>d'r Blüetfink</i> der Gimpel
bruant des roseaux	<i>d'r Rohrspàtz</i> der Rohrammer
bruant jaune	<i>d'r Gaalfink -</i> <i>d' Guldàmmèr</i> der Goldammer
buse	<i>d'r Hienerdieb</i> der Mäusebussard
caille des blés	<i>d' Wàchtla</i> die Wachtel

canard	<i>d' Anta</i> die Ente
casse-noix	<i>d'r Nussbicker</i> der Tannenhäher
colvert (canard)	<i>d' Stockanta -</i> <i>d' Wildanta</i> die Stockente
chardonneret	<i>'s Dischala -</i> <i>'s Dischlezwigerle</i> der Stieglitz
choucas	<i>d'r Ràpscheib -</i> <i>d'r Turmkräpp</i> die Dohle
chouette chevêche	<i>'s Steikütz -</i> <i>d'r Totevogel</i> der Steinkauz
chouette effraie	<i>d' Guldeiel -</i> <i>d'r Schleieriil</i> die Schleiereule
chouette hulotte	<i>d'r Nàchtkütz - d' Wàldiil</i> der Waldkauz
cigogne	<i>d'r Stork - d'r Storich -</i> <i>d'r Storik</i> der Storch
cincle plongeur	<i>d' Wässeràmsla</i> die Wasseramsel
coq de bruyère - grand tétras	<i>d'r Ürhàhn</i> der Auerhahn
corbeau freux	<i>d'r Kràb - d'r Chràb</i> die Saatkrähe

cormoran	<i>d'r Kormoràn</i> der Kormoran
corneille	<i>d'r Steikràb -</i> <i>'s Gwàggerla</i> die Rabenkrähe
coucou	<i>d'r Kücküch</i> der Kuckuck
courlis cendré	<i>d' Mättahüehn -</i> <i>d'r Wattervogel</i> der Brachvogel
cygne	<i>d'r Schwàn</i> der Schwan
épervier	<i>d'r Sparwer</i> der Sperber
étourneau	<i>d' Spräila -</i> <i>d'r Pfersigschlepfer</i> der Star
faisan	<i>d'r Fàsàn</i> der Fasan
faucon crécerelle	<i>d'r Turmfälka</i> der Turmfalke
faucon pèlerin	<i>d'r Wànderfälka</i> der Wanderfalke
fauvette	<i>'s Gràsmìckla</i> die Grasmücke
foulque macroule	<i>d' Wasserhüehn</i> das Blässhuhn
geai des chênes	<i>'s Hatzla</i> der Eichelhäher
gélinotte	<i>d' Hàselhüehn</i> das Haselhuhn

gobe mouche	<i>d'r Muckaschnäpper - d'r Ìmmelagigser der Grauschnäpper</i>
grive	<i>d' Drossla - d' Droschtle die Drossel</i>
gros-bec	<i>d'r Kirschafink der Kernbeisser</i>
héron cendré	<i>d'r Fischreihler der Graureihler</i>
hibou moyen duc	<i>d' Oila - d'r klei Ohrakütz die Waldohreule</i>
hibou grand duc	<i>d'r Ohrakütz - d'r Uhu der Uhu</i>
hirondelle	<i>'s Schwalmala - 's Schwalwala die Schwalbe</i>
loriot	<i>d'r Pfingschtvogel der Pirol</i>
martinet noir	<i>'s Spirli der Mauersegler</i>
martin-pêcheur	<i>d'r Isvogel der Eisvogel</i>

merle	<i>d' Àmsla</i> die Amsel
mésange	<i>'s Meisala - 's Meisele</i> die Meise
milan	<i>d'r Milàn - d'r Wiar</i> der Milan
moineau	<i>d'r Spätz - d'r Bollabicker</i> der Sperling
mouette rieuse	<i>d' Meewa</i> die Lachmöwe
oie	<i>d' Scheengàns</i> die Gans
perdrix	<i>d' Raabhüehn - 's Rabhienla</i> das Rebhuhn
pic épeiche	<i>d'r Rotspacht</i> der Buntspecht
pic vert	<i>d'r Rindapicker</i> der Grünspecht
pie	<i>d' Agerschta</i> die Elster
pinson des arbres	<i>d'r Büechfink</i> der Buchfink
pouillot véloce	<i>d'r Zilpzàlp</i> der Zilpzalp
poule d'eau	<i>'s Wässerhiehnla</i> das Teichhuhn
roitelet	<i>d'r Zühnschlipferla</i> das Goldhähnchen
rossignol	<i>d' Nàchtigàll</i> die Nachtigall

rouge-gorge	's Rotkehlala - 's Rotbrischtle das Rotkehlchen
rouge-queue	's Rotschwanzla - d'r Immpicker der Rotschwanz
serin	d'r Girlitz - 's Zisela der Girlitz
sittelle	d'r Bàuimrutscher der Kleiber
tourterelle des bois	's Turteldiwlà die Turteltaube
troglodyte	's Züenschlipferla der Zaunkönig
vanneau huppé	d'r Kiwitz der Kiebitz
verdier d' Europe	d'r Grienfink der Grünling

Il vit comme un moineau sur du crottin de cheval.

Ar labt wia na Spätz in de Rosspfütla.

Les corbeaux ne se crèvent pas les yeux entre eux.

D' Krappa stacha anànder d' Àuiga nit üss.

Parle comme le bec t'a poussé.

Redd wia d'r de Schnàwel gwàchsa isch.

On reconnaît l'oiseau à ses plumes.

D'r Vogel kennt mr àn de Fadra.

Il est là comme une cigogne dans la salade.

Er steht wia na Stork im Sàlàt.

les insectes

d' Kafer - Chafer
d' Insekta
die Insekten

abeille

's Immala
die Biene

araignée

d' Spinn
die Spinne

asticot

d' Fleischmàda
die Fleischmade

blatte - cafard

d'r Schwowakafer
die Schwabe

bourdon

d' Hummla
die Hummel

chenille

d' Rùppa
die Raupe

cigale

d'r Krikri
die Singzikade

cloporte

d' Hardäpfelmohr
die Kellerassel

coccinelle	<i>'s Liewahergottstierla</i> der Marienkäfer
doryphore	<i>d'r Hardäpfelkafer</i> der Kartoffelkäfer
fourmi	<i>d' Omeisa</i> die Ameise
frelon	<i>d' Hornüsla</i> die Hornisse
grillon champêtre	<i>'s Heigigerla</i> die Grille
guêpe	<i>d' Waschpa</i> die Wespe
hanneton	<i>d'r Maiakafer</i> der Maikäfer
lézard	<i>'s Eidächsla - 's Eliassle</i> die Eidechse
libellule	<i>d' Wässerjumfra -</i> <i>d' Wässermucka</i> die Libelle
lucane cerf-volant	<i>d'r Hirschkafer</i> der Hirschkäfer
mante religieuse	<i>d' Gottesàbattera</i> die Gottesanbeterin
mille-pattes	<i>d'r Tàuisigfiassler</i> der Tausendfüßer
mite	<i>d' Schàwa</i> die Motte
morpions	<i>d' Filzliis</i> die Filzläuse
mouche	<i>d' Mucka</i> die Fliege

moustique	<i>d' Schnooga</i> die Stechmücke
papillon	<i>d'r Summervogel</i> der Schmetterling
papillon de nuit	<i>d' Nàchtschatta -</i> <i>d' Nàchtflotteri</i> der Nachtfalter
perce-oreilles	<i>d'r Ohragrawler -</i> <i>d'r Ohraschlicher</i> der Ohrwurm
pou	<i>d' Lüüs</i> die Laus
puce	<i>d' Floh</i> der Floh
puceron	<i>d' Blàttlüüs</i> die Blattlaus
punaise	<i>'s Wandala -d' Wàndlüüs</i> die Wanze
sauterelle	<i>d'r Heigumper -</i> <i>d'r Heihüpser</i> die Heuschrecke
scarabe doré	<i>d'r Guldkäfer</i> der Goldschmied
taon	<i>d' Brama</i> die Bremse
tique	<i>d'r Zack</i> die Zecke
ver blanc	<i>d'r Brochwurm</i> der Engerling
ver de terre	<i>d'r Ragawurm</i> der Regenwurm

ver luisant	<i>'s Zindwürmla</i> das Glühwürmchen
vermine	<i>'s Ungeziifer</i> das Ungeziefer

la faune aquatique *d' Wässertierla*
die Wassertiere

ablette	<i>d'r Wissfisch</i> der Weissfisch
anguille	<i>d'r Ool</i> der Aal
barbeau	<i>d' Flussbarwa</i> die Barbe
brême	<i>d' Brässa</i> die Brasse
brochet	<i>d'r Hecht</i> der Hecht
carpe	<i>d' Kàrpfä</i> die Karpfe
chat (poisson)	<i>d'r Kätzakopf</i> der Katzenwels
crapaud	<i>d'r Krott</i> die Kröte
écrevisse	<i>d'r Flusskrabs</i> der Krebs
épineoche	<i>'s Stachala</i> der Stichling
gardon	<i>d' Rottla - 's Rettala</i> das Rotauge
goujon	<i>'s Gressala</i> der Gründling

grenouille	<i>d'r Frosch</i> der Frosch
loche	<i>d' Mürgrundla</i> der Schlammbeisser
lotte	<i>d'r Rüfolk</i> die Quappe
perche	<i>d'r Bersch(i)</i> der Barsch
sandre	<i>d'r Zànder</i> der Zander
saumon	<i>d'r Làchs</i> der Lachs
tanche	<i>d' Schläja</i> die Schleie
têtard	<i>'s Rosskäpfla</i> die Kaulquappe
triton	<i>'s Wàsserkalwala</i> der Wassermolch
truite	<i>d' Foralla</i> die Forelle
vairon	<i>d'r Erling</i> die Elritze

Je me sens à l'aise comme un poisson
dans l'eau.

'S isch mir wohl, wie'ma Fìsch im Wàsser.

Muet comme une carpe.

Stumm wie ne Fìsch.

La flore

D' Pflànza Die Pflanzen

les arbres, les arbustes

d' Baim, d' Hecka die Bäume, die Hecken

baie	<i>'s Wàldbeerla</i> die Beere
branche	<i>d'r Nàscht</i> der Ast
buisson	<i>d' Hurscht</i> der Busch
cône de sapin	<i>Tànnbibala</i> der Tannenzapfen
écorce	<i>d' Rinda</i> die Rinde
feuille	<i>'s Blätt</i> das Blatt
fruit	<i>d' Frucht - 's Obst</i> die Frucht - das Obst
haie	<i>d'r Hàòg</i> die Hecke
racine	<i>d' Wurzla</i> die Wurzel

sève	<i>d'r Sàft</i> der Saft
tronc	<i>d'r Stàmm</i> der Stamm
aubépine	<i>d'r Wissdorn</i> der Weissdorn
aulne	<i>d' Erla</i> die Erle
bouleau	<i>d' Birka</i> die Birke
buis	<i>d'r Buchs</i> der Buchsbaum
charme	<i>d' Hågabüecha</i> die Hainbuche
chaton de saule	<i>'s Bisala</i> das Weidenkätzchen
chêne	<i>d' Eicha</i> die Eiche
chèvrefeuille	<i>'s Geissalàuib</i> das Geissblatt
clématite des haies	<i>d' wilda Rawa</i> die Waldrebe
cormier	<i>d'r Aschgriesslabàum</i> der Speierling
cornouiller mâle	<i>d'r Tierlebàum</i> der Kornelkirschebaum
cornouiller sanguin	<i>d'r Hårriegel</i> der rote Hartriegel

cynorrhodon ou gratte-cul

's Àrschkratzerla
die Hagenbute

églantier

d' Hàgabutta -
's Buttareesla
die Heckenrose

épicéa

d' Fìchta
die Fichte

épine-vinette

's Essigbeerla -
's Hàsabrot
der Sauerdorn

érable

d'r Àhorn
der Ahorn

frêne

d' Escha
die Esche

fusain

's Pfàffakappala
das Pfaffenhütchen

gui

d'r Haxabasa
die Mistel

hêtre

d' Buecha
die Buche

houblon

d'r Hupfa
der Hopfen

houx

d' Stàchelpàlma
die Stechpalme

if

d' Eiba
die Eibe

marronnier

d'r Rosskàshtenabàum
die Rosskastanie

mélèze

d' Lärcha
die Lärche

merisier *d'r wilda Kirschbàuim*
die Vogelkirsche

néflier *d'r Aschpalabàuim*
der Mispelbaum

noisetier *'s Håselnussbaimla*
die Haselnuss

orme *d' Ulma*
die Ulme

peuplier *d' Pàppla*
die Pappel

prunellier *d'r Schleepflimlabàuim*
der Schwarzdorn

saule *d'r Wiidabàuim*
die Weide

sorbier des oiseleurs *d'r Vogelbeerabàuim*
der Vogelbeerbaum

troène *d'r Ligüschter*
der Liguster

les fleurs *d' Blüema, d' Bliemla* **die Blumen**

calice *d'r Kelch*
der Kelch

corolle *d' Krona*
die Krone

étamines *d' Stäubblätter*
die Staubfäden

ovaire *d'r Fruchtknota*
der Fruchtknoten

pétales *d' Blüemablättla*
die Blütenblätter

pétiole	<i>d'r Blättstiel</i> der Blattstiel
pistil	<i>d'r Griffel</i> der Griffel
racine	<i>d' Wurzla</i> die Wurzel
sépales	<i>d' Kelchblättla</i> die Kelchblätter
tige	<i>d'r Stiel</i> der Stiel
achillée millefeuille	<i>d' Schofgärwa -</i> <i>'s Garbachrüt</i> die Schafgarbe
ail des ours	<i>d'r Baralàuch -</i> <i>d'r Stinklàuch</i> der Bärlauch
alchémille	<i>'s Müetergottesmantala</i> der Frauenmantel
alliaire officinale	<i>'s Leichala - d'r Làuichel</i> der Knoblauchhederich

ancolie	<i>'s Nàrrakappla</i> die Akelei
anémone sylvie	<i>'s Kuckucksbliemla -</i> <i>'s Totabliemla</i> das Buschwindröschen
arum tacheté	<i>d'r Muckefànger</i> der Aronstab
aspérule	<i>d'r Wàldmeischer -</i> <i>'s Maiakrüt</i> der Waldmeister
balsamine	<i>'s Balsamkrüt -</i> <i>'s Balsaminnele</i> das Springkraut
bardane	<i>d' Klatta - d' Chlatte</i> die grosse Klette
berce	<i>d'r Baradooba -</i> <i>d' Baradàtsa</i> der Bärenklau
bouton d'or	<i>d'r Hàhnafüess -</i> <i>d' Butterblüema</i> der Hahnenfuss
bruyère	<i>'s Heidakrüt - 's Erika</i> das Heidekraut
camomille	<i>d' Kàmilla</i> die Kamille
campanule	<i>d' Glockablüema</i> die Glockenblume
centaurée	<i>d' Kornblüema</i> die Flockenblume
chardon	<i>'s Dìschdala - d' Dìschla</i> die Distel

chélidoine	<i>'s Haxakrüt - d' Hoxamilch</i> das Schöllkraut
chicorée	<i>d'r Àndivi - d'r Zigori</i> die Wegwarte
cirse lancéolé	<i>'s Krätzdischtala</i> die Kratzdistel
colchique	<i>d' Schüelerblüema - d' Kiehdutta</i> die Herbstzeitlose
coquelicot	<i>d'r Rotmohn - d'r Goglico - d'r firig Mànn</i> der Klatschmohn
digitale	<i>d'r Fingerhuet</i> der Fingerhut
épervière	<i>'s Habichtkrüt</i> das Habichtkraut
épilobe	<i>'s Widareesla - d' Geissleitera</i> das Weideröschen
euphorbe	<i>d' Wolfsmilch</i> die Wolfsmilch
géranium	<i>d'r Scheranium - 's Storckeschnawala</i> der Storchschnabel
hellébore fétide	<i>'s Lüskrüt</i> die stinkende Nieswurz
iris	<i>d' Wildlilia - d' Wässerlilia</i> die Schwertlilie

joubarbe	<i>d' Dàchwurzla - 's Mürreesla</i> die Hauswurzel
lamier blanc	<i>'s Sügerla</i> die Taubnessel
lierre	<i>d'r Abai - d'r Aphai</i> der Efeu
lilas	<i>d'r Zitelbàscht</i> der Flieder
liseron des champs	<i>d' Winda - d' Wing</i> die Ackerwinde
marguerite	<i>'s Margrittla - 's Gansabliemla</i> die Wucherblume - die Margerite
marjolaine	<i>d' Majoràn - d'r Dotsch</i> der Dost
massette	<i>d'r Knoschpa - d'r Flaschaputzer</i> der Rohrkolben
menthe poivrée	<i>d'r Pfafferminz</i> die Pfefferminze
mercuriale vivace	<i>'s Schisskritla - 's Baimlkrüt</i> das Waldbingelkraut
millepertuis	<i>'s Tàuisigguldakrüt - 's Vejeleskrüt</i> das Johanniskraut
moutarde	<i>d'r Àckersamft</i> die Pfefferminze

muflier	<i>'s Häsamilela - d'r Muckeschnapper</i> das Löwenmaul
muguet	<i>'s Maiagläckla</i> das Maiglöckchen
muscari à grappes	<i>'s Kätzatriwala - d'r Düwakropf</i> die Bisamhyacinthe
myosotis	<i>'s Vergissmeinnichtla</i> das Vergissmeinnicht
nénuphar	<i>d' Känneblätter - d' Wässerrosa</i> die Seerose
oeillet	<i>'s Nagala - 's Steiresla</i> die Nelke
oeillet d'inde	<i>'s Stinknagala</i> die Steinnelke
ortie	<i>d' Brennessla - d' Sengessel</i> die Brennessel

pâquerette	<i>'s Gansabliemla - 's Müetergottesmaiala</i> das Gänseblümchen
pensée	<i>'s Stiefmieterla - 's Dreifältigkeitla</i> das Stiefmütterchen
perce-neige	<i>'s Schneegläckla - 's Gretel in dr Heck</i> das Schneeglöckchen
pervenche	<i>'s Judavèijala</i> das Immergrün
pissenlit	<i>d'r Bettseicher - d' Kettenastüda - d'r Ràcheputzer</i> der Löwenzahn
plantain (grand)	<i>'s Wagblätt - 's Àckerkrüt</i> der Breitwegerich
potentille	<i>'s Fingerkrüt</i> das Fingerkraut
prêle	<i>d'r Kätzawàdel - d'r Rättawàdel</i> das Zinnkraut - der Schachtelhalm
primevère	<i>'s Schlüsselbliemla - 's Primala</i> die Schlüsselblume
pulmonaire	<i>'s Lungakrüt</i> das Lungenkraut
raiponce	<i>d' Deifelskrälla</i> die Teufelskralle

reine des prés	<i>d' Mättekenigin - d' Geissaleitera das Mädesüß</i>
renoncule	<i>d'r Hähnafüess - 's Änkabliemle der Hahnenfuss</i>
roseau	<i>'s Schilfrohr - 's Riedgràs - 's Meerrohr das Schilf</i>
sauge	<i>d'r Sälbei der Salbei</i>
scabieuse	<i>d' Heiblüema die Skabiose</i>
thym	<i>d'r Thymiàn der Thymian</i>
tournesol	<i>d' Sunnablüema die Sonnenblume</i>
trèfle	<i>d'r Klee der Klee</i>
tulipe	<i>d' Tulwa - d' Tülipa die Tulpe</i>
tussilage	<i>'s Hüeschtabliemala der Huflattich</i>
valériane	<i>d'r Bälldriàn der Baldrian</i>
véronique	<i>d'r Ehrapriis die Männertreu</i>
verveine	<i>'s Isakrüt - 's Heiligkrüt das Eisenkraut</i>

violette	<i>'s Vèjjala</i> das Veilchen
viorne obier	<i>d' Schneebàlla</i> der gemeine Schneeball

les champignons *d' Pilz, d' Schwammla* **die Pilze**

cèpe	<i>d'r Steipilz</i> der Steinpilz
chanterelle ou girofle	<i>d'r Agerling - d'r Heiderling</i> der Pfifferling
clavaire	<i>d'r Zinserling</i> der Keulenschwamm
morille	<i>d' Morchla</i> die Morchel
trompette de la mort	<i>d' Totatrumpeta</i> die Totentrompete
truffe	<i>d' Trüffel</i> die Trüffel
vesse-de-loup	<i>d'r Eselpfurtz</i> der Bovist

les céréales *d' Getreida* **das Getreide**

avoine	<i>d'r Hàwer</i> der Hafer
blé - froment	<i>d'r Weiza</i> der Weizen
épeautre	<i>d'r Dinkel</i> der Spelz - der Dinkel

maïs	<i>'s Walschkorn</i> der Mais
méteil	<i>'s Mahlkorn</i> das Mengkorn
orge	<i>d' Garschta</i> die Gerste
riz	<i>d'r Riis</i> der Reis
sarrasin	<i>'s Heidelkorn</i> der Buchweizen
seigle	<i>d'r Rogga</i> der Roggen
son	<i>d' Kläia</i> die Kleie

au jardin

im Gàrta **im Garten**

le potager	<i>d'r Gmiesgàrta -</i> <i>d'r Chrüttgàrta</i> der Gemüsegarten
le verger	<i>d'r Obstgàrta</i> der Obstgarten

le jardin aromatique *'s Kritttergartla*
der Kräutergarten

les légumes

's Gmies das Gemüse

ail	<i>d'r Knowlig</i> der Knoblauch
asperge	<i>d' Spàrchla -</i> <i>d' Spàrgle</i> der Spargel
carotte	<i>'s Gaalriewla</i> die Karotte
céleri	<i>d'r Zellri</i> der Selleri
chou	<i>'s Krüt</i> der Kohl
chou-fleur	<i>'s Blüemkehl</i> der Blumenkohl
chou rouge	<i>'s Rotkrüt</i> das Rotkraut
concombre	<i>d' Gàgummra</i> die Gurke
courge	<i>d' Kirbsa</i> der Kürbis
échalote	<i>d' Schàlotta</i> die Schalotte
endive	<i>d'r Àndivi -</i> <i>d'r Schikoresàlàt</i> die Chicorée
épinard	<i>d'r Benatsch</i> der Spinat

fenouil	<i>d'r Fanchel</i> der Fenchel
haricot	<i>d' Bohna</i> die Bohne
laitue	<i>d'r Kopfsàlàt -</i> <i>d'r Làttig</i> der Kopfsalat
lentilles	<i>d' Linsa</i> die Linse
mâche - doucette	<i>d'r Katterla -</i> <i>d'r Hitscherla -</i> <i>d'r Lammlazingle -</i> <i>d'r Màttasàlàt -</i> <i>'s Nisslachrütt -</i> <i>d'r Rabsàlàt</i> die Rapunzel
mauvaise herbe	<i>'s Unkrüt</i> das Unkraut
navet	<i>'s Riewla</i> die Rübe
oignon	<i>'s Ziwala</i> die Zwiebel
petits pois	<i>d' Miesla - d' Arbsla</i> die Erbse
poireau	<i>d'r Làuich</i> der Lauch
pomme de terre	<i>d'r (H)ardäpfel -</i> <i>d' Grumbeere</i> die Kartoffel
ratte	<i>'s Miserla</i> la Ratte

radis	<i>d'r Radig</i> der Rettich
rhubarbe	<i>d'r Rübärb</i> der Rhabarber
tomate	<i>d' Tomàta</i> die Tomate

les plantes aromatiques

d' Krittèr **die Kräuter**

aneth	<i>d'r Dill</i> der Dill
bouillon blanc	<i>d' Wullablüema</i> die Königskerze
bourrache	<i>'s Bohnakrüt</i> der Borretsch
cerfeuil	<i>'s Kerwalakrüt</i> der Gartenkerbel
ciboulette	<i>d'r Schnittläuich</i> der Schnittlauch

cresson	<i>d'r Kressa - d'r Kressig die Kresse</i>
laurier	<i>d' Lorbeera der Lorbeer</i>
mauve	<i>'s Kaaslakrüt die Malve</i>
mélisse	<i>d' Melissa die Melisse</i>
oseille	<i>d' Sürampfer - d' Sürampfeta der Sauerampfer</i>
persil	<i>d'r Peterla die Petersilie</i>
plantain lancéolé	<i>d'r Spitzawaderi - 's Kätzawadala der Spitzwegerich</i>
romarin	<i>d'r Rosmàrin der Rosmarin</i>
serpolet	<i>'s Hienerpolei der Feldthymian</i>
thym	<i>d'r Thymiàn der Thymian</i>

La couronne de laurier est facile à faire,
la tête à couronner plus dure à trouver.

*D'r Lordbeerkränz isch güet z'binda,
d'r Kopf drzüe isch schwarer z'finda.*

les arbres fruitiers *d' Obstbaim*
die Obstbäume

cerisier	<i>d'r Kirschbàum - d'r Kirsibàum</i> der Kirschbaum
cognassier	<i>d'r Kittenabàum</i> der Quittenbaum
noyer	<i>d'r Nussbàum</i> der Walnussbaum
pêcher	<i>d'r Pfärsigbàum</i> der Pfirsichbaum
poirier	<i>d'r Birabàum</i> der Birnbaum
pommier	<i>d'r Äpfelbàum</i> der Apfelbaum
prunier	<i>d'r Pflümabàum</i> der Pflaumenbaum
quetschier	<i>d'r Zwatschgabàum</i> der Zwetsch(g)enbaum
vigne	<i>d' Rawa</i> die Rebe
raisin	<i>d'r Triwel</i> die Traube

les baies *d' Beerla*
die Beeren

airelle	<i>d' Preiselbeera</i> die Preiselbeere
cassis	<i>'s schwärza Xanderla</i> die schwarze Johannisbeere

groseille à maquereaux

's Grüsala
die Stachelbeere

groseille

's Xànderla -
's Johànnisbeerla
die Johannisbeere

fraise

d' Ardbeera
die Erdbeere

framboise

d' Himbeera
die Himbeere

mûre

d' Brumbeera
die Brombeere

myrtille

d' Heidelbeera
die Heidelbeere

Ce livret a été créé et édité
en partenariat avec :

Académie
pour une Graphie Alsacienne
Transfrontalière

Texte et traduction élaborés par :
Yves BISCH

reymanncommunication 37894 - ©Shutterstock.com

Office pour la Langue
et la Culture d'Alsace
Elsassisches Sprochamt

www.olcalsace.org

11a rue Edouard Teutsch - 67000 Strasbourg
Tél : 03 88 14 31 20 - courriel : info@olcalsace.org